

Etisivu>Perhe- ja perintöoikeudelliset asiat>Vanhempainvastuu: huoltajuus ja tapaamisoikeus

Răspunderea părintească - Încredințarea copilului și dreptul de vizită

Romania

1 Ce înseamnă în termeni practici termenul juridic „răspundere părintească”? Care sunt drepturile și obligațiile titularului răspunderii părintești?

În Codul civil român se folosește noțiunea de **autoritatea părintească**. Prin **autoritate părintească se înțelege** ansamblul de drepturi și obligații care privesc atât persoana, cât și bunurile copilului. Drepturile și obligațiile aparțin, în mod egal, ambilor părinți și se exercită în interesul superior al copilului. Autoritatea părintească se exercită până la data când copilul dobândește capacitatea deplină de exercițiu.

Printre drepturile și obligațiile părintești (prevăzute la art. 487-499 din Codul civil și Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului) cu privire la persoana copilului pot fi amintite:

dreptul și obligația de a stabili și păstra identitatea copilului. Copilul este înregistrat imediat după naștere și are dreptul la nume, dreptul de a dobândi o cetățenie. Părinții aleg prenumele și numele de familie al copilului.

dreptul și obligația de a crește copilul. Părinții au dreptul și obligația de a crește copilul, îngrijind de sănătatea și dezvoltarea lui fizică, psihică și intelectuală, de educația, învățătura și pregătirea profesională a acestuia, potrivit propriilor lor convingeri, însoșirilor și nevoilor copilului.

dreptul și obligația de a asigura supravegherea copilului.

dreptul și obligația de a asigura întreținerea copilului. Părinții sunt obligați, în solidar, să dea întreținere copilului lor minor. Părinții sunt obligați să îl întrețină pe copilul devenit major, dacă se află în continuarea studiilor, până la terminarea acestora, dar fără a depăși vârsta de 26 de ani.

dreptul de a lua anumite măsuri disciplinare față de copil. Sunt interzise luarea unor măsuri, precum și aplicarea unor pedepse fizice, de natură a afecta dezvoltarea fizică, psihică sau starea emoțională a copilului.

dreptul de a cere înapoierea copilului de la orice persoană care îl deține fără drept.

dreptul părinților la reunire cu copilul lor. Acest drept este corelativ dreptului copilului de a nu fi separat de părinții săi, decât pentru motive excepționale și temporare (de exemplu, măsurile de plasament).

dreptul părintelui de a avea legături personale cu copilul. Modalitățile de a avea legături personale cu copilul sunt, e.g.: vizitarea copilului la locuința lui, vizitarea copilului în timpul în care el se găsește la școală, petrecerea vacanței de către copil cu fiecare dintre părinții lui.

dreptul de a stabili locuința copilului. Copilul minor locuiește la părinții săi. Dacă părinții nu locuiesc împreună, aceștia vor stabili, de comun acord, locuința copilului. În caz de neînțelegere între părinți, instanța de tutelă hotărăște.

dreptul de a consimți la logodna și căsătoria copilului în cazul minorilor care au împlinit 16 ani; dreptul de a consimți la adopția copilului.

dreptul de a contesta măsurile dispuse de autorități cu privire la copil și a formula cereri și acțiuni în nume propriu și în numele copilului

Printre drepturile și obligațiile părintești (prevăzute la art. 500-502 din Codul civil) cu privire la bunurile copilului pot fi amintite:

administrarea bunurilor copilului. Părintele nu are niciun drept asupra bunurilor copilului și nici copilul asupra bunurilor părintelui, în afară de dreptul la moștenire și la întreținere. Părinții au dreptul și obligația de a administra bunurile copilului lor minor, precum și de a-l reprezenta în actele juridice civile ori de a-i încuviința aceste acte. După împlinirea vârstei de 14 ani minorul își exercită drepturile și își execută obligațiile singur, dar cu încuviințarea părinților și, după caz, a instanței de tutelă.

dreptul și obligația de a reprezenta pe minor în actele civile ori de a-l încuviința aceste acte. Până la vârsta de 14 ani, copilul, fiind lipsit în întregime de capacitatea de exercițiu, este reprezentat de părinți în actele civile. Între 14-18 ani, copilul, având capacitate restrânsă de exercițiu, își exercită singur drepturile și își execută obligațiile, dar cu încuviințarea prealabilă a părinților.

2 Ca regulă generală, cine are răspundere părintească asupra unui copil?

Drepturile și obligațiile aparțin, în mod egal, ambilor părinți (art. 503 alin. 1 din Codul civil): în cazul în care părinții sunt căsătoriți; după divorț (art. 397 din Codul civil); în cazul copilului din afara căsătoriei a cărei filiație a fost stabilită față de ambii părinți și dacă părinții conviețuiesc (art. 505 alin. 1 din Codul civil). Autoritatea părintească se exercită în mod inegal de către părinți (scindat): în cazul desfacerii căsătoriei prin divorț dacă instanța apreciază ca fiind în interesul copilului exercitarea autorității părintești doar de către un singur părinte (art. 398 din Codul civil); în cazul desființării căsătoriei (art. 305 alin. 2 din Codul civil); în cazul copilului din afara căsătoriei, dacă părinții nu conviețuiesc (art. 505 alin. 2 din Codul civil).

Autoritatea părintească se exercită de către un singur părinte, conform art. 507 din Codul civil, atunci când celălalt părinte este decedat, decăzut din drepturile părintești, pus sub interdicție etc.

Autoritatea părintească se exercită, în parte, prin părinți, atunci când drepturile și obligațiile revin unei terțe persoane sau unei instituții de ocrotire (art. 399 din Codul civil).

3 Dacă părinții nu sunt capabili sau nu vor să-și exercite răspunderea părintească asupra copiilor lor, poate fi numită o altă persoană în locul lor ?

Părintele minor care a împlinit vârsta de 14 ani are numai drepturile și îndatoririle părintești cu privire la persoana copilului. Drepturile și îndatoririle cu privire la bunurile copilului revin tutorei sau altei persoane.

Tutela minorului se instituie atunci când ambii părinți sunt decedați, necunoscuți, decăzuți din exercițiul drepturilor părintești sau li s-a aplicat pedeapsa penală a interdicției drepturilor părintești, puși sub interdicție judecătorească, dispăruți ori declarați judecătorește morți, și în cazul în care, la încetarea adopției, instanța hotărăște că este în interesul minorului instituirea unei tutele.

În cazul în care, după decăderea din exercițiul drepturilor părintești, copilul se află în situația de a fi lipsit de îngrijirea ambilor părinți, se instituie tutela.

În mod excepțional, instanța de tutelă poate hotărî plasamentul copilului la o rudă sau la o altă familie ori persoană, cu consimțământul acestora, sau într-o instituție de ocrotire.

4 Dacă părinții divorțează sau se despart, cum se stabilește chestiunea răspunderii părintești pe viitor?

După divorț, autoritatea părintească revine, în principiu, în comun, ambilor părinți sau, dacă există motive întemeiate, având în vedere interesul superior al copilului, numai unui părinte. Celălalt părinte păstrează dreptul de a veghea asupra modului de creștere și educare a copilului, precum și dreptul de a consimți la adopția acestuia.

În mod excepțional, instanța de tutelă poate hotărî plasamentul copilului la o rudă sau la o altă familie ori persoană, cu consimțământul acestora, sau într-o instituție de ocrotire. Acestea exercită drepturile și îndatoririle care revin părinților cu privire la persoana copilului (art. 399 din Codul civil).

În cazul copilului din afara căsătoriei a cărui filiație a fost stabilită față de ambii părinți, autoritatea părintească se exercită în comun și în mod egal de către părinți, dacă aceștia conviețuiesc. Dacă părinții copilului din afara căsătoriei nu conviețuiesc, autoritatea părintească se exercită doar de unul dintre părinți. Divorțul prin acordul soților poate fi constatat de notarul public și în cazul în care există copii minori născuți din căsătorie, din afara căsătoriei sau adoptați, dacă soții convin asupra tuturor aspectelor referitoare la numele de familie pe care să îl poarte după divorț, exercitarea autorității părintești de către ambii părinți, stabilirea locuinței copiilor după divorț, modalitatea de păstrare a legăturilor personale dintre părintele separat și fiecare dintre copii, precum și stabilirea contribuției părinților la cheltuielile de creștere, educare, învățatură și pregătire profesională a copiilor. Dacă din raportul de anchetă socială rezultă că acordul soților privind exercitarea în comun a autorității părintești sau cel privind stabilirea locuinței copiilor nu este în interesul copilului, notarul public emite o dispoziție de respingere a cererii de divorț și îndrumă soții să se adreseze instanței de judecată.

5 Dacă părinții încheie un acord privind răspunderea părintească, ce formalități trebuie respectate pentru a face ca acordul să fie executoriu?

Cu încuviințarea instanței de tutelă părinții se pot înțelege cu privire la exercitarea autorității părintești sau cu privire la luarea unei măsuri de protecție a copilului, dacă este respectat interesul superior al acestuia.(art. 506 din Codul civil)

Părțile se pot întâlni oricând în cursul judecății, chiar fără să fi fost citate, pentru a cere să se dea o hotărâre care să consfințească tranzacția lor, pronunțând o hotărâre de expedient. Hotărârea de expedient este definitivă și constituie titlu executoriu.

6 Dacă părinții nu pot ajunge la un acord privind chestiunea răspunderii părintești, care sunt căile alternative de rezolvare a conflictului fără prezentarea în instanță?

Medierea este facultativă înainte de sesizarea instanței de judecată. În timpul soluționării procesului autoritățile judiciare au obligația de a informa părțile cu privire la posibilitatea și avantajele folosirii medierii. Dacă medierea nu conduce la o înțelegere, problemele litigioase se soluționează în fața instanței.

7 Dacă părinții se prezintă în instanță, asupra căror chestiuni legate de copil poate judecătorul să decidă?

A se vedea răspunsul de la întrebarea 1.

8 Dacă instanța hotărăște că un părinte va avea custodia exclusivă a unui copil, aceasta înseamnă că el sau ea poate decide asupra tuturor chestiunilor legate de copil fără îl consulte pe celălalt părinte în prealabil?

Dacă instanța hotărăște ca autoritatea părintească să fie exercitată numai de către unul dintre părinți, acesta va decide singur asupra tuturor chestiunilor legate de copil. Celălalt părinte păstrează dreptul de a veghea asupra modului de creștere și educare a copilului, precum și dreptul de a consimți la adopția acestuia.

9 Dacă instanța hotărăște că părinții vor avea custodia comună a unui copil, ce înseamnă aceasta în practică?

Părinții exercită împreună și în mod egal autoritatea părintească. Față de terții de bună-credință, oricare dintre părinți, care îndeplinește singur un act curent pentru exercitarea drepturilor și îndeplinirea îndatoririlor părintești, este prezumat că are și consimțământul celuilalt părinte.

10 Cărei instanțe sau autorități ar trebui să mă adresez dacă vreau să depun o cerere privind răspunderea părintească? Ce formalități trebuie respectate și ce acte trebuie să atașez la cererea mea?

Cererile privind ocrotirea persoanei fizice în competența instanței de tutelă și de familie (*judecătoria sau, după caz, tribunalele ori tribunalele specializate pentru minori și familie*) se soluționează de instanța în a cărei circumscripție teritorială își are domiciliul sau reședința persoana ocrotită (art. 94 din Codul de procedură civilă).

Este competentă instanța de la domiciliul reclamantului pentru cererile privind stabilirea filiației, instanța în a cărei circumscripție domiciliază creditorul reclamant pentru cererile referitoare la obligația de întreținere (inclusiv alocațiile de stat pentru copii).

Actele necesare care trebuie anexate cererii de chemare în judecată sunt copia certificatului de naștere al copilului minor, copia cărții de identitate, copia hotărârii de divorț, acord de mediere (dacă există), precum și orice alte înscrisuri considerate utile în soluționarea cazului. Cererea este scutită de taxa de timbru.

11 Ce procedură se aplică în aceste cazuri? Este disponibilă o procedură de urgență?

Instanța poate lua, pe tot timpul procesului de divorț, prin ordonanță președințială (procedură specială, cu termene de soluționare mai scurte), măsuri provizorii cu privire la stabilirea locuinței copiilor minori, obligația de întreținere, încasarea alocației de stat pentru copii și folosirea locuinței familiei (art. 919 din Codul de procedură civilă).

12 Pot obține asistență juridică pentru a acoperi costurile procedurii?

Asistența judiciară se poate obține în condițiile Ordonanței de Urgență nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 193/2008, cu modificările ulterioare.

Ajutorul public judiciar se poate acorda, separat sau cumulativ, sub forma asistenței prin avocat; plății expertului, traducătorului sau interpretului; plății onorariului executorului judecătoresc; scutiților, reducerilor, eșalonărilor sau amânărilor de la plata taxelor judiciare.

Beneficiază în întregime de ajutor public judiciar persoanele al căror venit mediu net lunar pe membru de familie, în ultimele două luni anterioare formulării cererii, se situează sub nivelul de 300 lei. Dacă venitul se situează sub nivelul de 600 lei, ajutor public judiciar se suportă în proporție de 50%. Cu toate acestea, condițiile stabilite nu împiedică solicitanții ale căror resurse depășesc cotele să beneficieze de asistență juridică dacă dovedesc că nu pot face față cheltuielilor de judecată, din cauza diferenței între nivelul de trai al statului de domiciliu sau de reședință obișnuită și statul forului.

13 Este posibilă atacarea unei hotărâri privind răspunderea părintească?

Hotărârea pronunțată în cauzele referitoare la exercitarea autorității părintești (accesorie divorțului sau pe cale principală) este supusă numai apelului, în termen de 30 de zile de la comunicarea hotărârii, sau numai recursului în cazul hotărârii de expedient care consfințește înțelegerea părților.

14 În anumite cazuri, poate fi necesară adresarea către o instanță sau către o altă autoritate pentru a face executorie o hotărâre privind răspunderea părintească. Care procedură se aplică în asemenea cazuri?

În cazul în care debitorul nu execută de bunăvoie obligația sa, creditorul trebuie să sesizeze executorul judecătoresc. Executorul judecătoresc va solicita instanței de executare încuviințarea executării. Aceasta se soluționează prin încheiere dată în camera de consiliu, fără citarea părților.

Dacă cererea de executare a fost încuviințată, executorul judecătoresc trimite părintelui sau persoanei la care se află minorul încheierea și o somație în care îi va comunica acesteia data la care să se prezinte împreună cu minorul, în vederea preluării acestuia de către creditor, sau îi va pune în vedere să permită celui alt părinte să își exercite dreptul de a avea legături personale cu minorul.

Dacă debitorul nu execută obligația sa, executorul judecătoresc va proceda la executarea silită, în prezența unui reprezentant al direcției generale de asistență socială și protecția copilului și, dacă e necesar, a unui psiholog și agenților forței publice. Nu este permis niciunei persoane să bruscăze minorul sau să exercite presiuni asupra lui pentru a se realiza executarea.

Dacă debitorul nu își îndeplinește obligația, penalitatea stabilită de instanță curge până la momentul executării, iar executorul judecătoresc va sesiza parchetul în vederea începerii urmăririi penale.

Dacă minorul refuză, executorul va comunica reprezentantului direcției generale de asistență socială și protecția copilului procesul verbal, iar, instanța competentă va dispune ca minorul să urmeze un program de consiliere psihologică, finalizat printr-un raport al unui psiholog. Dacă, după reluarea executării silite, minorul refuză creditorul poate sesiza instanța pentru aplicarea unei penalități.

15 Ce ar trebui să fac pentru ca o hotărâre în materia răspunderii părintești pronunțată de o instanță dintr-un alt stat membru să fie recunoscută și executată în acest stat membru?

Pentru recunoașterea unei hotărâri privind autoritatea părintească sunt aplicabile dispozițiile Regulamentului (CE) nr. 2201/2003. Cererea se adresează tribunalului de la domiciliul pârâtului sau de la reședința acestuia din România. Recunoașterea poate fi atacată cu apel la curtea de apel competentă teritorial, respectiv recurs, la Înalta Curte de Casație și Justiție.

16 Ce instanță din acest stat membru trebuie să sesizez pentru a mă opune recunoașterii unei hotărâri în materia răspunderii părintești pronunțate de o instanță dintr-un alt stat membru? Ce procedură se aplică în acest caz?

Pentru a se opune recunoașterii unei hotărâri privind autoritatea părintească persoana interesată se poate adresa tribunalului de la domiciliul pârâtului sau de la reședința acestuia din România.

17 Ce legislație se aplică în acțiunile privind răspunderea părintești în cazul în care copilul sau părțile nu locuiesc în acest stat membru sau au cetățenii diferite?

Art. 2611 din Codul civil stabilește că legea aplicabilă autorității părintești și protecției copiilor se determină potrivit Convenției privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copiilor, adoptată la Haga la 19 octombrie 1996, ratificată prin Legea nr. 361/2007.

Această pagină face parte din portalul [Europa ta](#).

Ne-am bucura să primim [feedbackul](#) dumneavoastră cu privire la utilitatea informațiilor furnizate.

This webpage is part of an EU quality network

Ultima actualizare: 16/12/2020

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.